

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในระบบกฎหมายไทย*
THE INTRODUCTION TO THE CONTEMPT OF COURT
IN THAI LEGAL SYSTEM

อานนท์ มาเมา

Arnon Mamout

นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : Marnon@tu.ac.th

Graduate Student of Doctoral of Laws Program

Faculty of Law, Thammasat University: Marnon@tu.ac.th

Received : June 20, 2023

Revised : July 10, 2023

Accepted : July 27, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งอธิบายความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในระบบกฎหมายไทย โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และหลักกฎหมายไทยเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งในปัจจุบัน ศาลทุกศาลในระบบกฎหมายไทย อันได้แก่ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ ล้วนมีความผิดฐานละเมิดศาลในแต่ละศาลแล้ว ทั้งนี้ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นกฎหมายแม่บทในเรื่องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีศาลยุติธรรม และเป็นแม่แบบให้กับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีศาลทหารและศาลปกครอง แต่ศาลปกครองมีการเพิ่มเติมรายละเอียดมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นศาลสุดท้ายในระบบกฎหมายไทยที่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ เป็นศาลซึ่งมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดความผิดดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะและแยกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล, ศาลยุติธรรม, ศาลปกครอง, ศาลทหาร, ศาลรัฐธรรมนูญ

ABSTRACTS

This article examines the introduction to the contempt of court in Thai legal system that concludes 2 key-points namely the fundamental concept of contempt of court and Thai laws concerning with contempt of court. At present, all courts in the Thai legal system, such as the Court of Justice, the Administrative Court, the Military Court and the Constitutional Court, have already the provision of contempt of court. From the study, it was found that the Civil Procedure Code is the ground of contempt of court for the Court of Justice and the archetype for the Military Court and the Administrative Court. However, the Administrative Court has added more details. In the Thai legal system, the Constitutional Court was provided the

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญในระบบกฎหมายไทย”

provision of contempt of court in the last court by the organic law separated completely from the Civil Procedure Code.

Keywords

Contempt of Court, the Court of Justice, the Military Court, the Administrative Court, the Constitutional Court

1. บทนำ

การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นเรื่องการดำเนินการเพื่อให้ปัญหาทางกฎหมายเป็นที่ยุติ อันจะนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยของสังคมรวม เนื่องจากการดำเนินการเพื่อวินิจฉัยหรือตีความกฎหมาย ที่มีเป้าประสงค์คือความยุติธรรม ซึ่งองค์กรที่ได้รับการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่สำหรับการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นก็คือศาล ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรของรัฐในฐานะผู้มีบทบาทต่อภารกิจพื้นฐาน (basic function) ของรัฐ¹ การอยู่ในฐานะดังกล่าวของศาลแสดงให้เห็นว่า ศาลเป็นองค์กรของรัฐชนิดที่เป็นองค์กรพื้นฐานซึ่งทุกสังคมต้องมี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐสมัยใหม่ (modern state) ที่ซึ่งความจำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการปกครองผู้คนและดำเนินการต่าง ๆ ตามความประสงค์หรือเหตุผลของรัฐ (reason of state) และเมื่อกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญดังกล่าวแล้ว หากมีข้อขัดข้องเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายหรือมีปัญหาอันเนื่องมาจากกฎหมายใดกฎหมายหนึ่ง รัฐก็จำเป็นต้องใช้ศาลในฐานะที่รัฐเป็นผู้สร้างขึ้นมาเองเป็นองค์กรซึ่งทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์หรือเพื่อชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น ๆ เป็นเช่นไร² โดยนัยนี้ จึงแสดงให้เห็นว่า ศาลเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งของรัฐที่รวมศูนย์อำนาจสูงสุดในการวินิจฉัยเรื่องทางกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ในฐานะที่ศาลเป็นองค์กรที่รับภาระหน้าที่และเป็นความหวังในฐานะผู้วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายและรักษาความยุติธรรมของสังคม ทั้งนี้โดยมีผู้ปฏิบัติหน้าที่คือตุลาการหรือผู้พิพากษาซึ่งเป็นคนกลาง³ จึงเป็นเหตุให้ศาลมีความจำเป็นที่จะต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปได้โดยมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ศาลจึงต้องมีเครื่องมือหรือกลไกในการปฏิบัติหน้าที่ของศาลสำหรับจัดการกับปัญหาที่เผชิญอยู่ต่อหน้าที่ปัญหานั้นกำลังขัดขวางหรือรบกวนการปฏิบัติหน้าที่ที่อำนวยความสะดวกของศาล เครื่องมือดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในชื่อความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งในบทความนี้ จะได้อธิบายรายละเอียด 2 ประการสำคัญ ได้แก่ แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในระบบกฎหมายไทย

2. แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีแนวความคิดพื้นฐานเป็นข้อพิจารณา 3 ประการหลัก ได้แก่ ความหมายของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล สาเหตุของการเกิดขึ้นของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และลักษณะของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

2.1 ความหมายของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (contempt of court) หมายถึง ความผิดที่เกิดจากการกระทำที่เป็นการไม่เคารพ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล หรือรบกวนต่ออำนาจหน้าที่ของศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา⁴

2.2 สาเหตุของการเกิดขึ้นของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเปรียบเสมือนกับการประชุมอย่างหนึ่ง โดยมีผู้พิพากษาหรือตุลาการทำหน้าที่คล้ายประธานในที่ประชุม⁵ กล่าวอธิบายได้ดังนี้คือ เมื่อพิจารณาสภาพทั่วไปของการประชุม จะพบว่า การประชุมเป็นพื้นที่ในการถกเถียงและอภิปรายของบุคคลหลายรายที่อยู่ร่วมกัน ดังนั้น เพื่อให้การประชุมเป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ไม่เกิดความโกลาหลวุ่นวายหรือการกล่าวข้อมูลหรืออ้างอิงสิ่งใด ๆ ในที่ประชุมที่

¹ สมยศ เชื้อไทย, *หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 13, วิญญูชน 2565) 162.

² เพิ่งอ้าง 267 – 271.

³ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3, อานกฎหมาย 2564) 413.

⁴ Adam Hayes, 'Contempt of Court: Definition, 3 Essential Elements, and Example' (Investopedia)

<<https://www.investopedia.com/terms/c/contempt-court.asp>> สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2566.

⁵ คณิศ ฌ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคการดำเนินคดี* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2552), 58. ปิติ โทธิวีจิตร, *ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล*, (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552) 7.

บิดเบือนหรือไม่ถูกต้อง จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมการประชุมโดยผู้ที่อยู่ในฐานะซึ่งเรียกว่าประธานที่ประชุม ซึ่งการพิจารณาพิพากษาคดีก็มีสภาพในทำนองเดียวกัน แต่เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญมากกว่าการประชุมทั่วไป เพราะเหตุว่าการประชุมทั่วไปอาจเป็นไปได้อย่างมากคือการกำหนดหรือยืนยันผลทางกฎหมาย แต่ผลทางกฎหมายนั้น หากมีผู้ใดไม่เห็นด้วยหรือโต้แย้ง ผู้นั้นก็ยังคงสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อขอให้ศาลชี้ขาดได้ต่อไป ในขณะที่การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นเรื่องชี้ขาดเพื่อยุติปัญหาหรือข้อพิพาททางกฎหมายโดยตรงในท้ายที่สุด ซึ่งเท่ากับเป็นการชี้ขาดเรื่องสิทธิ หน้าที่ โทษหรือความรับผิดชอบของบุคคล และเมื่อกระบวนการหรือคดีถึงที่สุดซึ่งหมายถึงสภาวะซึ่งบุคคลใด ๆ ก็ไม่อาจโต้แย้งคำพิพากษาศาลได้อีกต่อไป ก็จะทำให้คำพิพากษานั้นต้องยุติหรือต้องถือปฏิบัติตามต่อไปโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ หรือเรียกอย่างหนึ่งว่า การที่คำวินิจฉัยของศาลมีลักษณะเด็ดขาดถึงที่สุด (*res iudicata*)⁶

เมื่อการดำเนินคดีในศาลเปรียบดั่งที่ประชุมซึ่งมีแนวโน้มของการต่อสู้ทางกฎหมายของบรรดาคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างสุดกำลัง เพื่อให้เป็นผู้ชนะคดี เพราะฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการต่อสู้คดีในศาลเหมือนกับสนามรบทางกฎหมายภายใต้บรรยากาศการประชุมที่มีผู้พิพากษาหรือตุลาการเป็นตำแหน่งที่มีบทบาทสำคัญในฐานะประธานในคดีที่เป็นดั่งคนกลางซึ่งต้องควบคุมการต่อสู้ในสนามรบทางกฎหมายดังกล่าวให้เรียบร้อยและเป็นธรรมด้วยเหตุดังกล่าว จึงจำเป็นที่ผู้พิพากษาหรือตุลาการจะต้องมีอำนาจทางกฎหมายอย่างเพียงพอสำหรับการควบคุมหรือจัดการกับเหตุขัดข้องหรือการรบกวนขัดขวางที่เกิดขึ้นกับการใช้อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอันชอบด้วยกฎหมาย⁷ ซึ่งอาจทำให้เสียไปซึ่งความยุติธรรม อำนาจของศาลเช่นว่านั้น คือ อำนาจศาลที่จะสั่งลงโทษบุคคลใน “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล” นั่นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หลักการขึ้นมูลฐานของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีสาระสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ อำนาจที่ศาลต้องมีอย่างเพียงพอที่จะบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งของศาลและอำนาจที่ศาลต้องมีอย่างเพียงพอที่จะป้องกันมิให้มีการใช้ศาลหรือกระบวนการวิธีพิจารณาความในศาลไปในทางที่ผิด⁸ หรือกล่าวให้ถึงที่สุด คือ มุ่งไปในทางรักษาความเรียบร้อยในการพิจารณา⁹

เมื่อพิจารณาคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล อาจกล่าวได้ว่า คือการคุ้มครองศาลในฐานะสถาบันตุลาการในระหว่างการศึกษาพิพากษาคดีซึ่งนั่นก็คือในระหว่างการใช้อำนาจตุลาการนั่นเอง เพื่อจัดการกับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม (disobedience) คำสั่งศาล การสร้างอุปสรรค (obstruct) หรือการแทรกแซง (interfere) ต่อการอำนวยความสะดวกของศาล¹⁰

อนึ่ง ในหลายประเทศก็มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศอเมริกา ประเทศเยอรมนี ฯลฯ ซึ่งแต่ละประเทศล้วนแต่บัญญัติความผิดดังกล่าวขึ้นเพื่อบทบาทสำหรับการคุ้มครองอำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและเพื่อจัดการกับการฝ่าฝืนคำสั่งศาล อย่างไรก็ตาม ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดที่ผ่านการตีความโดยศาลซึ่งเป็นทั้งผู้ถูกละเมิดอำนาจตุลาการและผู้ตัดสินความผิดบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดอำนาจตุลาการ ในอดีตพบว่าศาลในประเทศดังกล่าวที่แม้ปัจจุบันจะถือว่าเป็นต้นแบบทางกฎหมายก็ตามแต่ก็เคยตีความแล้วก่อให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ในสังคม เช่น ที่ประเทศอเมริกาในปี ค.ศ. 1938 สุภาพสตรีชื่อ Helen Hulick ถูกผู้พิพากษาชื่อ Arthur S. Guerin ตัดสินให้จำคุกเป็นเวลา 5 วันในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เพราะเธอมีได้ใส่กระโปรง หากแต่ใส่กางเกงเข้าไปในศาล แต่หลังจากนั้นเธอยื่นอุทธรณ์และได้รับการปล่อยตัวโดยคำสั่งศาลชั้นอุทธรณ์ในเวลาต่อมา¹¹ ถึงกระนั้น มีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า การใช้และการตีความความผิดฐานละเมิด

⁶ สมยศ เชื้อไทย (เชิงอรรถที่ 1) 259.

⁷ พระนิพนธ์การณประสม, *คำสอนวิธีพิจารณาความแพ่งและลักษณะพะยาน* (มปป. 2476) 68.

⁸ ปวีณา เจตียวงศ์, ‘ละเมิดอำนาจศาล’ (2536) 3 ตุลาคม 107, 120.

⁹ หลวงจางรุณนิติศาสตร์, *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง* (พิมพ์ครั้งที่ 3 วิทยุชน 2553), 174.

¹⁰ LII, ‘contempt of court’ (The Cornell Law School) <https://www.law.cornell.edu/wex/contempt_of_court> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2566.

¹¹ Los Angeles Times, ‘From the Archives: Wear slacks to court and go to jail’ (Los Angeles Times) <<https://www.latimes.com/california/story/2019-11-15/from-the-archives-wear-slacks-to-court-and-go-to-jail>> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2566.

อำนาจศาลของประเทศในทวีปยุโรปที่เป็นสมาชิก EU ณ ปัจจุบัน อยู่ภายใต้การตรวจสอบโดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ซึ่งกรณีของรัฐสมาชิก EU ลงโทษผู้กระทำความผิดเพราะเหตุที่บุคคลดังกล่าวแสดงความคิดเห็นกระทบต่ออำนาจตุลาการในรัฐภาคี ก็เคยปรากฏว่า ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปปรับคดีไว้ตัดสิน¹²

2.3 ลักษณะของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดประการหนึ่งในระบบกฎหมายที่ไม่มีลักษณะเช่นเดียวกับความผิดทางอาญา ความผิดทางแพ่ง หรือความผิดทางปกครอง ด้วยเหตุที่มีลักษณะของความผิดที่สะท้อนอัตลักษณ์ของความผิดดังกล่าวอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การเป็นความผิดตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ การเป็นความผิดต่อศาล และการเป็นความผิดที่ศาลใช้อำนาจสั่งการได้เอง

2.3.1 การเป็นความผิดตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ

ลักษณะประการแรกของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล คือ การเป็นความผิดตามกฎหมายวิธีสบัญญัติสำหรับกฎหมายวิธีสบัญญัตินั้น หมายถึง กฎหมายที่ว่าด้วยกระบวนการขั้นตอน¹³ หรือการดำเนินการเพื่อให้รับรองคุ้มครอง หรือบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคคล เพราะฉะนั้น การที่ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดตามกฎหมายวิธีสบัญญัติจึงสะท้อนว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นส่วนหนึ่งของกลไกเกี่ยวกับการดำเนินการของวิธีพิจารณาคดี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีลักษณะเป็นเครื่องมือสำหรับการบรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการวิธีสบัญญัตินั้นเอง

จากคำอธิบายดังกล่าว พบว่าคณะกรรมการกฤษฎีกาก็ได้ยืนยันถึงลักษณะของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลดังกล่าวไว้ในเรื่องเสร็จที่ 444/2528 ดังความว่า “การกระทำละเมิดอำนาจศาลเป็นเพียงการกระทำละเมิดต่ออำนาจและหน้าที่ของศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล อันเป็นมาตรการตามวิธีสบัญญัตินั้น และการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลไม่ว่าจะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีแพ่งหรือคดีอาญา หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลในคดีแพ่งหรือคดีอาญา ก็มีใช้เป็นการผิดในทางอาญาอย่างใด ฉะนั้นการกระทำอันละเมิดอำนาจศาลจึงมิใช่ความผิดอาญา”

หากกล่าวโดยเฉพาะเจาะจงต่อประเด็นองค์กรที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ก็คือศาลเองที่กำลังทำหน้าที่ตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายวิธีสบัญญัติมีหลายองค์การที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในกระบวนการตามกฎหมายดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวน อัยการ อย่างไรก็ดี สำหรับความผิดฐานนี้ มุ่งหมายที่จะปกป้องและคุ้มครองการดำเนินการต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมของศาลเป็นพิเศษ

ข้อสำคัญคือ การกระทำใด ๆ ที่จะเข้าข่ายความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้โดยหลักการนั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ผิดต่อวัตถุประสงค์ในการปกป้องและคุ้มครองการดำเนินการต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมของศาลตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ ดังนั้น การกระทำที่ไม่กระทบต่อการดำเนินการของศาลตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ ก็ไม่อาจกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้โดยสภาพ กรณีที่นับว่าไม่อยู่ในข่ายที่จะกำหนดให้เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ ได้แก่ กรณีที่ยังไม่มีการนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการของกฎหมายวิธีสบัญญัติหรือเป็นกรณีที่พ้นจากกระบวนการของกฎหมายวิธีสบัญญัติไปแล้วนั่นเอง เช่น คดีถึงที่สุด ซึ่งเท่ากับว่าไม่มีคดีอยู่ในการดูแลของศาลอีกต่อไปแล้ว

¹² เช่น คดี Nikula v. Finland (2002) ซึ่งศาลได้ตัดสินให้ประเทศฟินแลนด์แพ้คดี โดยศาลตัดสินว่า ประเทศฟินแลนด์ลงโทษบุคคลดังกล่าวโดยละเมิดต่อหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ ในคดีนั้น ศาลได้ระบุถึงเหตุที่จะจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไว้ย่นย่อในย่อหน้าที่ 31 - 43 ว่า ต้องประกอบด้วยเหตุ 3 ประการ ได้แก่ การจำกัดโดยบทกฎหมาย (prescribed by law) วัตถุประสงค์ที่มีความชอบธรรม (legitimate aim) และความจำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย (necessary in a democratic society).

¹³ สมยศ เชื้อไทย, *ความรู้กฎหมายทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 28, วิทยุชน 2564), 120.

กล่าวโดยสรุป คือ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดตามกฎหมายวิธีสบัญญัติอันเนื่องจากเป็นความผิดที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าว เพื่อปกป้องและคุ้มครองศาลซึ่งมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในระหว่างการดำเนินกระบวนการตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ

2.3.2 การเป็นความผิดต่อศาล

การที่ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดต่อศาล หมายความว่า เมื่อศาลซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในระหว่างที่มีคดีหรืออยู่ในฐานะต้องใช้อำนาจตุลาการ ถูกบุคคลหนึ่งบุคคลใดละเมิดต่ออำนาจของศาลดังกล่าว จึงเท่ากับว่า ศาลที่ถูกละเมิดอำนาจนั้นเป็นผู้เสียหายจากการกระทำของบุคคลนั้นโดยตรง เพราะฉะนั้น บุคคลอื่นใดจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะอ้างตนว่าเป็นผู้ถูกละเมิดเพื่อที่จะอ้างสถานะในการเป็นผู้เสียหายสำหรับการฟ้องคดีในความผิดฐานนี้ได้แต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังกล่าว ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจึงไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนบุคคลใด ๆ สามารถกล่าวหาฟ้องร้องบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นคดี หรือที่เรียกกรณีดังกล่าวว่า “*actio popularis*” ได้แต่อย่างใด แม้จะอ้างว่าเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ (public interest) จึงขอใช้สิทธิแทนองค์กรศาลก็ตาม

สำหรับลักษณะของการเป็นความผิดต่อศาล และบุคคลทั่วไปไม่อาจอ้างเป็นผู้เสียหายได้นั้น ศาลฎีกาได้ตัดสินไว้หลายคดี เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4679/2554 “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดต่อศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล เป็นเรื่องต่างหากจากความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารสำเนาคำสั่งศาลชั้นต้นปลอมในคดีนี้ แม้ศาลฎีกายกฟ้องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เนื่องจากฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยไม่ได้กระทำในศาล ไม่ได้วินิจฉัยว่าจำเลยปลอมหรือใช้คำสั่งศาลปลอมหรือไม่ จำเลยจะนำคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวมาเป็นเหตุอ้างว่าไม่มีความผิดในคดีนี้หาได้ไม่”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7390 - 7391/2553 “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดต่อศาล และการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลย่อมเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ เมื่อศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีเหตุที่จะเรียก ว. มาสอบถามและหากโจทก์ร่วมได้รับความเสียหายจาก ว. โจทก์ร่วมขอขบที่จะไปดำเนินคดีต่างหากก่อน ถือได้ว่าศาลชั้นต้นชี้ขาดในเรื่องการละเมิดอำนาจศาลแล้ว คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ โจทก์ย่อมมิใช่ผู้เสียหายอันจะมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งศาลชั้นต้นได้”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14822/2551 “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นเป็นความผิดต่อศาล และการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลย่อมเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ เมื่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางได้พิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆ ทั้งหมดที่ปรากฏต่อศาลแล้ว เห็นว่า พยานหลักฐานของผู้ร้องฟังไม่ได้ว่ามี การละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นอย่างใด จึงให้ยกคำร้องของผู้ร้องเสีย ดังนั้น ผู้ร้องย่อมมิใช่ผู้เสียหายอันจะมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้”

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า บุคคลทั่วไปไม่อาจอ้างเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เป็นได้แต่เพียง “ผู้กล่าวหา” เท่านั้น ซึ่งสถานะทั้งมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การเป็นผู้เสียหายย่อมส่งผลให้สามารถเป็นโจทก์หรือผู้ฟ้องคดีต่อบุคคลที่สร้างความเสียหาย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นผู้บรรจุกติเข้าสู่ศาลด้วยสิทธิของบุคคลนั่นเองและสามารถเป็นผู้กำหนดทิศทางในกระบวนการพิจารณา เช่น อุทธรณ์ฎีกา ได้ ในขณะที่การเป็นผู้กล่าวหาไม่ผลแต่เพียงเป็นผู้จุดประเด็นให้องค์กรของรัฐรับทราบเพื่อให้ดำเนินกับผู้กระทำความผิดต่อไป ผู้กล่าวหาไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะเป็นผู้บรรจุกติเข้าสู่ศาลหรือกำหนดทิศทางการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด¹⁴

¹⁴ สำนักงานศาลยุติธรรม, คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่มที่ 1 (สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม 2564) 434.

2.3.3 การเป็นความผิดที่ศาลใช้อำนาจสั่งการเองได้

ลักษณะประการที่สามของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล คือ การเป็นความผิดที่ศาลใช้อำนาจสั่งการได้ กล่าวคือ ศาลสามารถใช้อำนาจสั่งการริเริ่มคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดได้เอง

ที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดตามกฎหมายวิธีสบัญญัติที่กำหนดให้ความผิดดังกล่าวเป็นเครื่องมือของศาลในการใช้อำนาจตุลาการ เพื่อให้ศาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคดีหรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาสามารถปกป้องและคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปโดยสงบเรียบร้อยบริสุทธิ์ยุติธรรมได้ เพราะฉะนั้น ศาลจึงมีอำนาจริเริ่มคดีหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ศาลสามารถเปิดกระบวนการพิจารณาในคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องมีผู้ใดร้องขอหรือฟ้องร้อง¹⁵ เพราะฉะนั้น จึงเป็นกรณีแตกต่างจากหลักทั่วไปในการเริ่มกระบวนการพิจารณาของศาลตามภาคีกฎหมายภาษาละตินที่ว่า “*nemo iudex sine actore*” หรือ “ไม่มีผู้พิพากษา หากปราศจากโจทก์” หลักทั่วไปดังกล่าวทำให้ศาลเป็นองค์กรแบบตั้งรับ (passive)¹⁶ ที่จะต้องรอให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้ริเริ่มคดีเข้าสู่ศาล ซึ่งทำให้ศาลจะอยู่ในฐานะเสมือนเป็นคนกลางที่ตัดสินคดีให้บุคคลอื่นหรือเสมือนเป็นคนกลางระหว่างบุคคลที่เป็นคู่ความพิพาทกัน ดังนั้น กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจจึงจัดเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปดังกล่าว

เหตุผลของข้อยกเว้นดังกล่าว คือ เพื่อความรวดเร็วต่อสถานการณ์ที่เป็นปัญหากระทบหรือสร้างความวุ่นวายต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ยังดำรงอยู่หรือทำให้ศาลไม่อาจใช้อำนาจตุลาการได้โดยปกติสุข ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้ศาลสามารถมีอำนาจริเริ่มคดีได้เองอย่างทันที่¹⁷ ถ้าหากให้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ต้องมีบุคคลอื่นใดเป็นผู้ริเริ่มหรือเป็นโจทก์เสียก่อน เช่น ต้องรอให้อัยการรวบรวมพยานหลักฐานและมีคำฟ้องเสนอต่อศาล ศาลจึงจะเริ่มต้นคดีได้ ก็จะทำให้การจัดการต่อปัญหาไม่สามารถสำเร็จได้ทันต่อสถานการณ์หรือซ้ำเกินไปจนปัญหานั้นส่งผลกระทบเป็นวงกว้างหรือลุกลามไปจนยากเกินที่จะเยียวยาหรือแก้ไขให้กลับฟื้นคืนดีในภายหลัง และสิ่งสำคัญที่จะสูญเสียไปก็คือ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความถูกต้องแท้จริงของการพิจารณาพิพากษาคดี และภาพพจน์ขององค์กรตุลาการ โดยนัยนี้ จึงทำให้ศาลสามารถเป็นองค์กรริเริ่ม (active) ที่จะดำเนินคดีต่อบุคคลผู้กระทำความผิดได้เองในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

นอกจากนั้น เมื่อศาลพิจารณาแล้วพบว่า บุคคลได้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจจริง ศาลก็มีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดได้เอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ศาลมีอำนาจโดยตรงต่อบุคคลผู้กระทำความผิด มิใช่ต้องให้องค์กรอื่นเป็นผู้กำหนดโทษหรือลงโทษ ทั้งนี้ ก็เพราะว่าเจตนารมณ์ของการกำหนดให้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นเครื่องมือของศาลสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ทางตุลาการได้อย่างรวดเร็วเฉพาะหน้านั้นเอง

ต่อคำอธิบายดังกล่าว ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาด้วย เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4617/2547 “ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดต่อศาล เมื่อปรากฏต่อศาลว่าผู้ใดกระทำความผิดอำนาจศาล จะปรากฏโดยผู้ริเริ่มกระทำต่อหน้าศาลหรือปรากฏจากหลักฐานอื่นใด ศาลก็ย่อมสั่งลงโทษได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งข้อหาหรือส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการแต่อย่างใด เพียงแต่ศาลเรียกผู้เกี่ยวข้องมาสอบถามให้ได้ความว่าเรื่องเป็นดังที่ปรากฏในเอกสารที่นำเสนอจริงหรือไม่ ก็สามารถสั่งลงโทษได้ เพราะบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นกฎหมายพิเศษที่ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงได้โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยดังเช่นการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป”

จากลักษณะดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นว่า แม้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจะมีโทษที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพอย่างสำคัญหรือมีโทษสถานบางประการที่อาจเหมือนกับโทษในกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลก็ไม่ใช่ความผิดอาญา เพราะไม่ใช่ความผิดที่กำหนดไว้เป็นการทั่วไป หากแต่เป็นความผิดที่เป็นเครื่องมือของศาลในกฎหมายวิธีสบัญญัติไว้โดยเฉพาะเพื่อการปกป้องและคุ้มครองการใช้อำนาจตุลาการและมีกลไกการบังคับใช้อำนาจศาลสำหรับการลงโทษโดยตรงตามกฎหมายวิธีสบัญญัติดังกล่าว ดังนั้น จึงทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่ต้องดำเนินตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มี

¹⁵ หลวงจํารูญนิติศาสตร์, (เชิงอรรถที่ 9), 180.

¹⁶ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, (เชิงอรรถที่ 3), 414.

¹⁷ หลวงจํารูญนิติศาสตร์, (เชิงอรรถที่ 9), 180.

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายหลักแต่ประการใด เป็นต้นว่า ไม่จำเป็นต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวน แล้วส่งให้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาล

ต่อประเด็นดังกล่าว เคยปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 635/2559 ความว่า “การไต่สวนหาความจริงของศาลในกรณีที่มีการกล่าวหาว่า มีผู้ละเมิดอำนาจศาล มิใช่การดำเนินคดีอาญาทั่วไป มิอาจนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ในกรณีที่เป็นกรณีนี้อันเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้ ทั้งบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นบทบัญญัติพิเศษ จึงไม่มีเหตุต้องสอบถามผู้ถูกกล่าวหาเรื่องการมีทนายความ และกรณีมิใช่การสืบพยาน เป็นเพียงการไต่สวนข้อเท็จจริง จึงหาจำต้องให้ผู้ถูกกล่าวหาสาบานตนก่อนไม่”¹⁸

3. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในระบบกฎหมายไทย

ระบบกฎหมายไทยปัจจุบันประกอบด้วยศาล 4 ประเภท ได้แก่ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร และศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลทั้งหลายดังกล่าว ณ ขณะนี้ล้วนมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจลงโทษบุคคลในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ทั้งสิ้น ซึ่งจะได้นำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแต่ละประเภทตามลำดับ

3.1 ความทั่วไปเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรม

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรมปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งกฎหมายนี้เป็นกฎหมายแม่บทพื้นฐานทางวิธีบัญญัติหรือทางกระบวนการยุติธรรมในศาลยุติธรรม

3.1.1 ประเภทความผิด

---

¹⁸ อนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่า การใช้และการตีความในการพิจารณาและลงโทษบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้น จำเป็นต้องตระหนักถึงหลักนิติรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตีความกฎหมายให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ โดยการตระหนักว่า ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีขึ้นเพื่อคุ้มครองอำนาจตุลาการหรือเฉพาะการพิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้นดังที่ปรากฏในบทบัญญัติแห่งกฎหมายแม่บทเรื่องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ข้อกังวลดังกล่าวของผู้เขียนมีขึ้นเพราะในระยะหลังเกิดความสับสนในสังคมไทยเกี่ยวกับการวิจารณ์คำพิพากษาศาล เพราะมีบุคคลเป็นจำนวนมากที่เข้าใจว่า การวิจารณ์คำพิพากษาศาลเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวไม่ถูกต้อง เนื่องจากการวิจารณ์เช่นนั้นไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเพราะไม่มีการรบกวนหรือการกระทำที่กระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาลในคดีนั้นอีกต่อไป เนื่องจากคดีเสร็จเด็ดขาดจากศาลแล้ว อย่างไรก็ตาม การวิจารณ์อาจจะเป็นความผิดได้ในกรณีที่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานดูหมิ่นศาลซึ่งเป็นความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 198 เพราะฉะนั้น จึงจำต้องระมัดระวังเกี่ยวกับความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่เข้าใจว่าเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ทั้งที่จริงอาจเป็นความผิดฐานดูหมิ่นศาลซึ่งมีกลไกการดำเนินคดีแยกเฉพาะออกไปเป็นคดีอาญาซึ่งต้องผ่านขั้นตอนการดำเนินฟ้องคดีโดยพนักงานอัยการเสียก่อน ศาลไม่อาจพิจารณาและสั่งลงโทษได้ทันทีเหมือนกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

สำหรับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 635/2559 นั้น เป็นข้อยืนยันว่า ความผิดฐานดูหมิ่นศาล เป็นความผิดแตกต่างจากจากความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องสอบถามผู้ถูกกล่าวหาเรื่องการมีทนายความอย่างคดีอาญา และกลไกการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงก็ไม่ได้เรียกว่าการสืบพยานอย่างคดีอาญา หากแต่เรียกว่าการไต่สวนซึ่งสะท้อนบทบาทอำนาจฝ่ายเดียวของศาล อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า ศาลในคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล จำเป็นต้องตระหนักถึงการให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาอย่างเต็มที่ในการต่อสู้คดีและได้รับความเป็นธรรมจากการพิจารณาของศาลในคดีดังกล่าวซึ่งศาลอาจต้องระมัดระวังเรื่องสภาพลักษณะความเป็นกลางและการใช้อำนาจพิจารณาลงโทษตามหลักพอสมควรแก่เหตุ ทั้งนี้ ในอนาคต รัฐสภาควรที่จะพิจารณาหลักเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรมในกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำหรับการพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลด้วย เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจนนักและแต่ละศาลในระบบกฎหมายไทยก็มีมาตรฐานของหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่แตกต่างกัน

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปรากฏอยู่ใน 2 มาตรา ได้แก่ มาตรา 31¹⁹ กับมาตรา 32²⁰ ซึ่งอาจแบ่งสองมาตราดังกล่าวและอธิบายว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ **ประเภทความผิดพื้นฐานทั่วไป** และ **ประเภทความผิดกรณีโฆษณาต่อประชาชน**

(1) ประเภทความผิดพื้นฐานทั่วไป

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 บัญญัติความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้ในลักษณะเป็นความผิดพื้นฐานทั่วไป ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวประกอบด้วย 5 อนุมาตรา อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าอนุมาตรา 1 ได้บัญญัติ 2 กรณีซ้อนอยู่ในอนุมาตราดังกล่าวด้วย เพราะฉะนั้น ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลประเภทความผิดพื้นฐานทั่วไปจึงประกอบด้วย 6 กรณี ได้แก่ 1. กรณีขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดศาลว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อย 2. กรณีประพฤติไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล 3. กรณีได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลด้วยความเท็จ 4. กรณีจงใจจะไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารอื่น 5. กรณีตรวจเอกสารหรือคัดสำเนาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย 6. กรณีขัดขืนไม่มาศาลตามที่ศาลสั่ง

ทั้งนี้ เป็นที่สังเกตได้ว่าประเภทความผิดพื้นฐานทั่วไปของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทั้ง 6 ประการ อาจแบ่งแยกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ความผิดเพราะฝ่าฝืนข้อกำหนดศาล กับความผิดเพราะฝ่าฝืนข้อห้ามตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กล่าวคือ ลักษณะแรกเป็นกรณีที่มีความผิดเพราะกระทำการต้องห้ามตามข้อกำหนดที่ศาลได้ออกไว้ ซึ่ง

¹⁹ มาตรา 31 ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

(1) ขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลตามมาตราก่อนอันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อย หรือประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล

(2) เมื่อได้มีคำร้องและได้รับอนุญาตจากศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา 156/1 แล้ว ปรากฏว่าได้แสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จต่อศาลในการไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

(3) เมื่อรู้อย่างจะมีการส่งคำคู่ความหรือส่งเอกสารอื่น ๆ ถึงตน แล้วจงใจไปเสียให้พ้น หรือหาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้นโดยสถานอื่น

(4) ตรวจเอกสารทั้งหมด หรือฉบับใดฉบับหนึ่ง ซึ่งอยู่ในสำนวนความ หรือคัดเอาสำเนาเอกสารเหล่านั้นไป โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา 54

(5) ขัดขืนไม่มาศาล เมื่อศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา 19 หรือเมื่อมีหมายเรียกถูกหนีตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นตามมาตรา 277

²⁰ มาตรา 32 ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาซึ่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อันออกโฆษณาต่อประชาชน ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะรู้ถึงซึ่งข้อความหรือการออกโฆษณาแห่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์เช่นนั้นหรือไม่ ให้ถือว่าได้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งสองอย่างดังจะกล่าวต่อไปนี้

(1) ไม่ว่าเวลาใด ๆ ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เช่นว่านั้นได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ซึ่งข้อความหรือความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์อื่น ๆ แห่งคดี หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ แห่งคดี ซึ่งเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ศาลได้มีคำสั่งห้ามการออกโฆษณาส่งเหล่านั้น ไม่ว่าโดยวิธีเพียงแต่สั่งให้พิจารณาโดยไม่เปิดเผยหรือโดยวิธีห้ามการออกโฆษณาโดยชัดแจ้ง

(2) ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ ได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ในระหว่างการพิจารณาแห่งคดีไปจนมีคำพิพากษาเป็นที่สุด ซึ่งข้อความหรือความเห็นโดยประสงคจะให้มิอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชน หรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดีซึ่งพอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป เช่น

ก. เป็นการแสดงผิดจากข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือ

ข. เป็นรายงานหรือย่อเรื่องหรือวิภาค ซึ่งกระบวนการพิจารณาแห่งคดีอย่างไม่เป็นกลางและไม่ถูกต้อง หรือ

ค. เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งการดำเนินคดีของคู่ความ หรือคำพยานหลักฐาน หรือนิสัยความประพฤติของคู่ความหรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความอันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของคู่ความหรือพยาน แม้ถึงว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริง หรือ

ง. เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้นำวิเคราะห์ศัพท์ทั้งปวงในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2476 มาใช้บังคับ

หมายความว่า จะต้องมีการกำหนดของศาลเสียก่อน ซึ่งข้อกำหนดเช่นนั้นเป็นเครื่องมือที่บทบัญญัติมาตรา 30²¹ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้อำนาจแก่ศาลไว้สำหรับกำหนดกฎเกณฑ์ในการวางข้อห้ามแก่บุคคล โดยการประกาศไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้บังคับเป็นการทั่วไป ในขณะที่ลักษณะที่สอง ซึ่งได้แก่กรณี 2. - 6. ที่ได้อธิบายแล้ว ในย่อหน้าก่อน เป็นกรณีที่มีความผิดเพราะกระทำการตามที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือกฎหมายนิติบัญญัติได้ กำหนดห้ามไว้แล้ว เพราะฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า องค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในลักษณะที่สองเป็น องค์ประกอบที่ประชาชนหรือบุคคลทั้งหลายสามารถรับรู้ได้เนื่องจากปรากฏอยู่ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายและมีความ เป็นเอกภาพในเชิงกติกาศหรือหลักเกณฑ์เพราะเหตุว่าเป็นสิ่งที่กำหนดไว้แล้วโดยฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ต้องประกอบ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีแรกนั้นต่างออกไป เพราะศาลได้รับมอบอำนาจจากฝ่ายนิติบัญญัติในวง หลักเกณฑ์องค์ประกอบความผิดได้โดยผ่านเครื่องมือที่เรียกว่าข้อกำหนดสำหรับใช้บังคับตามที่ศาลมีดุลพินิจเห็น ว่า จำเป็น และเป็นอำนาจที่มีในทุกศาลซึ่งหมายความว่าแต่ละศาลที่ทำการพิจารณาคดีสามารถที่จะออกข้อกำหนด สำหรับวางหลักเกณฑ์ได้ตามแต่ละสถานการณ์ที่ศาลประสบ ซึ่งสะท้อนว่า ในรายละเอียด ข้อกำหนดของศาลหนึ่ง อาจไม่เหมือนข้อกำหนดของอีกศาลหนึ่งก็ได้ เช่นนี้จึงแสดงให้เห็นว่ากติกาตามข้อกำหนดที่เกิดขึ้นในทางความเป็น จริงย่อมสามารถมีสภาพที่หลากหลายและไม่เหมือนกันได้ ซึ่งเท่ากับว่ามีลักษณะที่ไม่ได้เป็นเอกภาพโดยสมบูรณ์ของ กติกาเหมือนกรณีกติกาศที่ปรากฏแน่นอนในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

หากกล่าวเฉพาะเรื่องข้อกำหนดศาล มีข้อที่น่าสนใจที่ว่า ในระบบศาลอื่นของไทย ไม่ว่าจะเป็นศาลทหาร ศาล ปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ ในปัจจุบัน ต่างรับวิธีคิดแบบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ให้อำนาจศาล ออกข้อกำหนดที่หากฝ่าฝืนจะเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตาม จุดที่เหมือนกันและถือว่าเป็น ข้อสำคัญที่ต้องตระหนักคือ กลไกการมอบอำนาจศาลให้สามารถออกข้อกำหนดได้มีขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือของศาล สำหรับการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือความมีประสิทธิภาพในการใช้อำนาจตุลาการหรือการปฏิบัติหน้าที่พิจารณา พิพากษาคดี ทั้งนี้ เราสามารถเห็นวัตถุประสงค์ของการมอบอำนาจศาลเพื่อเป้าหมายดังกล่าวได้จากหลักเกณฑ์และ เงื่อนไขตามที่ปรากฏในบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ระบุถึงกรณีที่ศาลมีอำนาจข้อกำหนด ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายว่าด้วย ศาลทหาร กฎหมายว่าด้วยศาลปกครอง และกฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ที่สะท้อนว่า อำนาจออกข้อกำหนดอยู่ ภายใต้อำนาจของการปฏิบัติหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีเท่านั้น

(2) ประเภทความผิดกรณีโฆษณาต่อประชาชน

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เป็นประเภทความผิดกรณีโฆษณาต่อประชาชนปรากฏอยู่ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32 ซึ่งบทบัญญัตินี้ประกอบด้วย 2 อนุมาตรา เพราะฉะนั้น จึงอาจแบ่ง ความผิดกรณีดังกล่าวเป็น 2 ประเภทย่อยตามอนุมาตรา 1 และอนุมาตรา 2 ได้แก่ 1. กรณีออกสื่อในกรณีที่ศาลมี คำสั่งห้ามออกโฆษณาซึ่งข้อมูลในคดี และ 2. กรณีออกสื่อโดยประสงค์จะให้มียุทธพลที่พอเห็นได้ว่าจะทำให้การ พิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป

อนึ่ง ปัจจุบัน บุคคลทั่วไปสามารถแสดงความคิดเห็นในช่องทางออนไลน์ได้เป็นปกติ เช่น การส่งข้อความผ่าน ทางโปรแกรม Line การโพสต์ข้อความใน Facebook หรือ Twitter ซึ่งลักษณะการกระจายความคิดเห็นอาจมีผลเป็น วงกว้างหรือกระจายเป็นการทั่วไปต่อสาธารณะ กรณีดังกล่าวมีประเด็นว่าจะมีความผิดกรณีโฆษณาต่อประชาชนที่ เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือไม่

ต่อประเด็นดังกล่าว เห็นว่า ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลประเภทกรณีโฆษณาต่อประชาชนนั้น ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32 กำหนดความรับผิดไว้สำหรับบุคคลที่เป็นผู้ต้องรับผิดชอบในผลของการ กระจายซึ่งข้อมูลสู่สาธารณะไว้ 3 ประเภท ได้แก่ ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาซึ่งหนังสือพิมพ์หรือ สิ่งพิมพ์ โดยที่คำว่าหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ตามบทบัญญัติดังกล่าว ผู้เขียนตีความว่า หมายถึงหนังสือพิมพ์หรือ สิ่งพิมพ์ในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์หรือปรากฏในทางออนไลน์ด้วย เช่น หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ใบปลิวข่าวออนไลน์

²¹ มาตรา 30 ให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือแก่บุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลตามที่เห็นจำเป็น เพื่อ รักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามที่ยุติธรรมและรวดเร็ว อำนาจเช่นนี้ ให้รวมถึงการสั่งห้ามคู่ความ มีให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญ หรือในทางประวิงให้ชักช้าหรือในทางฟุ่มเฟือยเกินสมควร.

อย่างไรก็ตาม ลำพังเพียงการแชท การโพสต์ ซึ่งมีลักษณะเป็นการพิมพ์ข้อความในรูปอิเล็กทรอนิกส์ จะถือเป็นสิ่งพิมพ์ในรูปอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่นั้น ผู้เขียนเห็นว่า ด้วยรูปลักษณะ ไม่ใช่ แต่อย่างไรก็ดี การสื่อสารสู่สาธารณะโดยการแชทหรือการโพสต์ที่มีเจตนากระจายข้อมูลสู่สาธารณะย่อมมีผลไม่ต่างจากการพิมพ์ข้อความในรูปเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากสามารถเผยแพร่ข้อมูลหรือความคิดเห็นได้เป็นวงกว้าง เพราะฉะนั้น จึงเห็นว่า การที่บทบัญญัติมาตรา 32 ดังกล่าวได้ตราขึ้นมานานแล้ว แต่ปัจจุบันรูปแบบของการเป็นสื่อมวลชนมีอยู่หลายลักษณะ เปลี่ยนแปลงไปจากการสื่อสารทางกระดาษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเกิดขึ้นของธุรกิจสื่อมวลชนในทางออนไลน์ รวมถึงกรณีปัจเจกบุคคลสามารถกระทำการเป็นสื่อได้ด้วยตนเองหรือสามารถให้ข้อคิดเห็นโดยมีเจตนาสื่อสารต่อสาธารณะเป็นวงกว้างได้ด้วยตนเอง จึงมีความจำเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในประเภทความผิดกรณีโฆษณาต่อประชาชนควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ครอบคลุมถึงกรณีดังกล่าวมานั้นด้วย²²

3.1.2 โทษ

โทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 33²³ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือของศาลยุติธรรมในการบังคับหรือลงโทษต่อผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 และมาตรา 32 เมื่อพิจารณาโทษในมาตรา 33 ดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า โทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ศาลยุติธรรมสามารถใช้ได้นั้นมีอยู่ 3 ชนิด ได้แก่ 1. ไล่ออกจากบริเวณศาล 2. จำคุก และ 3. ปรับ ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอนุญาตให้ศาลยุติธรรมใช้อำนาจลงโทษทั้ง 3 ชนิดดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษใดโทษหนึ่งหรือผสมโทษโดยให้ลงโทษ 2 ชนิดดังกล่าวพร้อมกันหรือลงโทษ 3 ชนิดดังกล่าวพร้อมกันก็ได้

ในกรณีที่ศาลใช้อำนาจไล่ออกจากบริเวณศาลนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 วรรคสอง บัญญัติหลักเกณฑ์รายละเอียดเพิ่มเติมว่า ศาลจะไล่ออกจากบริเวณศาลในช่วงระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาก็ได้ หรือศาลจะไล่ออกจากบริเวณศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร โดยศาลจะเป็นผู้กำหนด ทั้งนี้ กฎหมายยังเปิดช่องให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจเรียกให้ตำรวจในฐานะผู้รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเป็นผู้ช่วยจัดการให้ผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลออกจากศาลหรือปกป้องไม่ให้ผู้กระทำความผิดเข้ามาในบริเวณศาลหลังจากที่ศาลกำหนดระยะเวลาห้ามไว้ก็ได้

สำหรับกรณีโทษจำคุกและโทษปรับนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 33 วรรคสาม กำหนดเพดานโทษเอาไว้ว่า ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 6 เดือน หรือจะปรับได้ไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3.2 ความทั่วไปเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทหาร

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทหารมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดไว้คือ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 13²⁴ ซึ่งกำหนดให้ศาลทหารมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

²² อนึ่ง ความผิดทางอาญาดูหมิ่นศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 198 ก็ย่อมพิจารณาไปต่างหาก และบุคคลที่โพสต์หรือแชทผ่านทางออนไลน์ ก็อาจมีความผิดทางอาญาดังกล่าวได้ เพราะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 198 ไม่ได้กำหนดเรื่องรูปแบบการสื่อสารข้อความที่เป็นการดูหมิ่น เพราะฉะนั้นการดูหมิ่นการปฏิบัติหน้าที่ของศาลหรือผู้พิพากษาตุลาการที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีย่อมเป็นความผิดทางอาญาดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ก็ตาม

²³ มาตรา 33 ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใด ให้ศาลนั้นมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ

(ข) ให้อำนาจจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำในช่วงระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้

ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

²⁴ มาตรา 13 ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาวางบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายทหารหรือกฎหมายอื่นในทางอาญา ในคดีซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะกระทำความผิด และมีอำนาจสั่งลงโทษบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ทหารคือการนำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรมมาใช้นั่นเอง ด้วยเหตุดังกล่าว **ประเภทความผิดและโทษใน** ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทหารจึงสามารถใช้คำอธิบายตามหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 มาตรา 32 และมาตรา 33 ดังที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อน

3.2.1 ประเภทความผิด

ประเภทความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทหารถือเอาตามประเภทความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรม ทั้งนี้ เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 13 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31 และมาตรา 32 เพราะฉะนั้น จึงเท่ากับว่าประเภทความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทหารก็มี 2 ประเภท ได้แก่ **ประเภทความผิดพื้นฐานทั่วไป และประเภทความผิดกรณีโฆษณาต่อประชาชน**

3.2.2 โทษ

สำหรับโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทหารที่ศาลทหารสามารถใช้ได้ ก็ถือเอาตามพระราชบัญญัติพระธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 13 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ศาลทหารก็มีอำนาจลงโทษตามแบบศาลยุติธรรม ซึ่งได้แก่ โทษไล่ออกจากบริเวณศาล โทษจำคุก และโทษปรับ ทั้งนี้ รายละเอียดและเงื่อนไขในการลงโทษก็เป็นไปตามกรณีศาลยุติธรรมดังที่ได้อธิบายแล้ว

3.3 ความทั่วไปเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครอง

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองมีการบัญญัติรับรองไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64²⁵ ซึ่งมีข้อสังเกตว่า บทบัญญัติดังกล่าวให้อนุโลมบทบัญญัติที่ถือว่าเป็น การกระทำละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ เพราะฉะนั้น นอกจากเรื่อง การกระทำที่ถือว่าเป็นการทำละเมิดอำนาจศาลก็ให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี ปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนด ซึ่งปรากฏว่ามีเรื่องเพิ่มเติมเข้ามาเป็นการเฉพาะ ได้แก่ 1. **อำนาจสั่งลงโทษของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64** วรรคหนึ่ง (1) ถึง (3) 2. **ข้อพึงระวังในการลงโทษและการกำหนดให้ใช้องค์คณะอื่นที่มีใช้องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษในกรณีที่สั่งลงโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64** วรรคสอง และ 3. **ข้อยกเว้นความผิดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 65²⁶**

3.3.1 ประเภทความผิด

เมื่อพิจารณากฎหมายแล้วจะพบว่า ไม่มีกฎหมายบัญญัติประเภทความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองไว้ เป็นการเจาะจงหรือบรรยายลักษณะการกระทำที่เป็นการละเมิดศาลปกครองไว้เป็นการเฉพาะแต่ประการใด เนื่องจากพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง ส่วนต้น บัญญัติให้นำเรื่องการกระทำละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมดังที่ ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น เพราะฉะนั้น ประเภทความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองจึงเป็นไปกรณีแบบเดียวกับ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรม ซึ่งมี 2 กรณีเช่นเดียวกัน คือ **ประเภทความผิดพื้นฐานทั่วไป และประเภท ความผิดกรณีโฆษณาต่อประชาชน**

²⁵ มาตรา 64 นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ให้นำบทบัญญัติที่ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และเมื่อมีการละเมิดอำนาจศาลให้ศาลปกครองมีอำนาจสั่งลงโทษได้ดังนี้

(1) ตักเตือน โดยจะมีคำตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(2) ไล่ออกจากบริเวณศาล

(3) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลพึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี และหากเป็นการสั่งลงโทษตาม (๓) ให้ องค์คณะอื่นที่มีใช้องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ

²⁶ มาตรา 65 ผู้ใดวิจารณ์การพิจารณาหรือการพิพากษาคดีของศาลปกครองโดยสุจริตด้วยวิธีการทางวิชาการ ผู้นั้นไม่มีความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาลหรือตุลาการ

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเท่ากับว่า ประเภทความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองและศาลทหารเป็นเรื่องที่กฎหมายให้ดำเนินตามอย่างศาลยุติธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรมเป็นต้นแบบที่ระบบกฎหมายให้นำไปใช้เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองและศาลทหารด้วยนั่นเอง

อนึ่ง กฎหมายกำหนดให้มี**ข้อยกเว้นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครอง**ไว้เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ ปรากฏในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 65 ว่า “*ผู้ใดวิจารณ์การพิจารณาหรือการพิพากษาคดีของศาลปกครองโดยสุจริตด้วยวิธีการทางวิชาการ ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล...*” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุคคลสามารถวิจารณ์การใช้อำนาจตุลาการของศาลปกครองได้ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขของการกระทำโดยสุจริตหรือวิธีการทางวิชาการ การที่กฎหมายกำหนดข้อยกเว้นดังกล่าวสะท้อนถึงการยอมรับและเชิดชูอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในอันที่จะทำให้ศาลปกครองได้รับรู้ถึงข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาล ซึ่งการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับข้อยกเว้นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเช่นว่านี้ ไม่ปรากฏในกรณีศาลยุติธรรมและศาลทหาร

3.3.2 โทษ

สำหรับโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองนั้น ปรากฏว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะตาม (1) ถึง (3) ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีได้ให้อนุโลมเรื่องโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้กับกรณีศาลปกครอง ต่อประเด็นดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า เรื่องโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองนั้นจะแตกต่างจากเรื่องโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทหาร เนื่องจากพระราชบัญญัติพระธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 บัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในส่วนของอำนาจศาลในการลงโทษด้วย ในขณะที่โทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครอง แม้จะมีโทษบางสถานเหมือนกับโทษในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็ตาม แต่ก็เห็นได้ว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติเรื่องโทษไว้ในกฎหมายของศาลปกครองโดยตรง

เมื่อพิจารณาโทษในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่งแล้ว ย่อมจะพบว่า มีโทษที่เป็นอำนาจซึ่งศาลปกครองสามารถสั่งได้อยู่ 4 ชนิด ได้แก่

1. **ตักเตือน** โดยจะมีคำคำหั้นเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้ ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง (1)
2. **ไล่ออกจากบริเวณศาล** ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง (2)
3. **จำคุก** ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง (3) ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 1 เดือน
4. **ปรับ** ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง (3) ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจลงโทษปรับได้ไม่เกิน 50,000 บาท

อนึ่ง การที่ศาลปกครองจะลงโทษทั้งจำคุกและปรับก็สามารถกระทำได้ตามความในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง (3)

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 วรรคสอง ได้บัญญัติ**ข้อพึงระวังในการลงโทษ**ที่ศาลปกครองจะสั่งบังคับต่อบุคคลผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้ กล่าวคือ กฎหมายกำหนดว่า “การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลพึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี” ซึ่งนับว่าเป็นกรณีการกำหนดข้อพึงระวังไว้ในกฎหมายซึ่งไม่มีในกรณีศาลยุติธรรมและศาลทหาร

3.4 ความทั่วไปเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ

ในหัวข้อนี้จะกล่าวเฉพาะความทั่วไปเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ โดยแบ่งหัวข้อย่อยออกเป็นเรื่องประเภทความผิดกับเรื่องโทษ เพื่อให้เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับหัวข้อก่อน ๆ ที่ว่าด้วยความทั่วไปเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา

ข้อมูลเบื้องต้นที่พึงทราบคือ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญปรากฏในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 38²⁷ และมาตรา 39²⁸

3.4.1 ประเภทความผิด

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2562 มีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ 1. **กรณีฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาล** และ 2. **กรณีฝ่าฝืนคำสั่งศาล** การแยกประเภทดังกล่าวข้างต้นเห็นได้จากความในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2562

กรณีมีข้อสังเกตว่าการกำหนดประเภทความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญมีความแตกต่างจากประเภทความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรมซึ่งเป็นแม่แบบให้แก่ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองและความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทหาร เพราะเหตุว่า ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรมแยกประเภทออกเป็นประเภทความผิดพื้นฐานทั่วไปและประเภทความผิดกรณีโฆษณาต่อประชาชน ซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดความผิดแบบกรณีสถานการณ์หรือพฤติการณ์อย่างกว้างที่จะเป็นความผิดกับกรณีสถานการณ์หรือสถานการณ์อย่างเฉพาะเจาะจงที่จะเป็นความผิด ในขณะที่ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญแยกประเภทขึ้นอยู่กับการกระทำความผิดต่อรูปแบบการกระทำของศาล กล่าวคือ ต่อสิ่งที่ศาลกำหนดออกมาในรูปของข้อกำหนดซึ่งเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นนามธรรมและมีสภาพใช้บังคับเป็นการทั่วไป กับต่อสิ่งที่ศาลกำหนดออกมาในรูปของคำสั่งซึ่งเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมและมีสภาพบังคับเป็นการเจาะจง

3.4.2 โทษ

โทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญปรากฏในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2562 มาตรา 39 ซึ่งสามารถจำแนกโทษออกเป็น 4 ชนิด ได้แก่ 1.**ตัดเดือน** 2.**ไล่ออกจากบริเวณศาล** 3.**จำคุก** 4.**ปรับ**

อนึ่ง ชนิดของโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญมีความเหมือนกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครอง กล่าวคือ มีทั้งหมด 4 ชนิดเช่นเดียวกัน

²⁷ มาตรา 38 ศาลมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาลหรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว

ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดของศาลเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

การวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี หรืออาฆาตมาดร้าย ไม่มี ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

²⁸ มาตรา 39 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลหรือคำสั่งศาลตามมาตรา 38 ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และให้ศาลมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตัดเดือน โดยจะมีคำต่าหนึเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล

(๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี

การสั่งลงโทษตาม (๓) ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาลตาม (๓) ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

อย่างไรก็ตาม กรณีมีความเป็นพิเศษเกี่ยวกับเงื่อนไขในการลงโทษจำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของตุลาการทั้งหมดเท่านั้นจึงจะสามารถลงโทษได้ ซึ่งเงื่อนไขเช่นนี้ ไม่ปรากฏอยู่ในกรณีอำนาจการลงโทษของศาลอื่น ๆ

4. บทส่งท้าย

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ใช้อำนาจตุลาการหรือพิจารณาพิพากษาคดี ที่มีพื้นฐานแนวคิดเป็นพิเศษ แตกต่างจากความผิดอย่างอื่นในระบบกฎหมาย โดยมีความมุ่งหมายอันเป็นลักษณะเฉพาะคือ การรักษาความสงบเรียบร้อยในการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปอย่างทันที่และค้ำประกันถึงบทบาทของศาลที่มีภารกิจในการเป็นคนกลางของปัญหาทางกฎหมายหรือข้อพิพาททางกฎหมายระหว่างคู่ความ อย่างไรก็ตาม สำหรับระบบกฎหมายไทย อาจกล่าวโดยสรุปว่า มีศาลอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ ศาลยุติธรรม ศาลทหาร ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ โดยแต่ละศาล ณ ปัจจุบัน มีอำนาจในการพิจารณาและลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตนเองได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ระบบกฎหมายไทยมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งกำหนดเรื่องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีศาลยุติธรรมเป็นแม่แบบโดยสมบูรณ์ให้แก่กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในศาลทหารและเป็นแม่แบบเกือบจะโดยสมบูรณ์ให้แก่กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในศาลปกครองเพราะศาลปกครองยังมีการกำหนดเงื่อนไขและรายละเอียดประกอบอย่างอื่นที่เพิ่มเติมเข้ามา นอกเหนือจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับกรณีศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 ได้สร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยที่มิได้อนุโลมใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแต่ประการใด จึงทำให้ลักษณะของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญมีความเป็นพิเศษหรือแตกต่างจากศาลอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ

บรรณานุกรม

หนังสือ

ภาษาไทย

- คณิต ฒ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคการดำเนินคดี*, (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2552).
- จำรูญ เนติศาสตร์, หลวง *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง*, (พิมพ์ครั้งที่ 3, วิญญูชน 253).
- นิติการณ์ ประสม, พระ *คำสอนวิธีพิจารณาความแพ่งและลักษณะพะยาน* (มปป. 2476) 68.
- ปิติ โพธิวิจิตร, *ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล*, (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552).
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3, อานกฎหมาย 2564).
- สมยศ เชื้อไทย, *ความรู้กฎหมายทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 28, วิญญูชน 2564).
- , *หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น*, (พิมพ์ครั้งที่ 13, วิญญูชน 2565).
- สำนักงานศาลยุติธรรม, *คู่มือปฏิบัติราชการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่มที่ 1* (สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม 2564).

บทความ

ภาษาไทย

- ปวีณา เจตียวงศ์, 'ละเมิดอำนาจศาล' (2536) 3 ตุลาพาท 107, 120.

เอกสารอื่น ๆ

ภาษาต่างประเทศ

- Adam Hayes, 'Contempt of Court: Definition, 3 Essential Elements, and Example' (Investopedia)
<<https://www.investopedia.com/terms/c/contempt-court.asp>> สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2566.
- LII, 'contempt of court' (The Cornell Law School)
<https://www.law.cornell.edu/wex/contempt_of_court> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2566.
- Los Angeles Times, 'From the Archives: Wear slacks to court and go to jail' (Los Angeles Times)
<<https://www.latimes.com/california/story/2019-11-15/from-the-archives-wear-slacks-to-court-and-go-to-jail>> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2566.